

Η σημασία του Κοσσυφοπεδίου για τους Σέρβους

✘ Τό Κοσσυφοπέδιο είναι μία μικρή περιοχή στην νότια Σερβία και, κατά πολλούς, εξαιρετικής σημασίας. Τό κανονικό του όνομα είναι Κόσοβο και Μετόχια και αυτό γιατί αποτελείται από δύο μέρη: τό Κόσοβο τό όποιο είναι τό βόρειο τμήμα αυτής τής περιοχής και ή πεδιάδα, μαζί μέ τίς πόλεις Πρίστινα και Μιτρόβιτσα, πού οί Άλβανοί έχουν οικειοποιηθεϊ ώς δική τους περιοχή και τά Μετόχια πού είναι τό νότιο τμήμα και περιλαμβάνει τίς πόλεις τουΰ Πεκίου, τήν Πριζρένη και τή Τζακόβιτσα, όπου έχει γραφτεί τό μεγαλύτερο κομμάτι τής Σερβικής ιστορίας. Ή όνομασία Μετόχια σημαίνει “μοναστηριακή ιδιοκτησία” και ανάγεται χρονολογικά από τήν περίοδο τουΰ Άγίου Σάββα πρώτου Αρχιεπισκόπου Σερβίας (1219-1233). Όμως μετά τήν άνοδο τουΰ κομμουνιστικού καθεστώτος στην έξουσία τής Γιουγκοσλαβίας (1943) ό όρος Μετόχια άρχισε σιγά-σιγά νά παραβλέπεται και φτάσαμε σήμερα στό σημείο νά μήν χρησιμοποιεϊ πιά κανείς αυτήν τήν όνομασία εκτός από τήν Σερβική Έκκλησία.

Τό κέντρο τής σερβικής πνευματικής έξουσίας αναπτύχθηκε στην περιοχή τουΰ Πατριαρχείου Πεκίου, τό όποιο αποτελούσε μετόχι τής Ήρας Μονής Ζίτσης, όπου μετά τήν άπόκτηση τής εκκλησιαστικής και διοικητικής ανεξαρτησίας, τό έτος 1219, ό Άγιος Σάββας έγκατέστησε τήν έδρα τής Αρχιεπισκοπής του.(1) Πιθανότατα, άληθεύουν τά στοιχειά ότι πρώτος κτίτορας τουΰ μετοχίου τής Μονής Ζίτσης, από τό όποιο άργότερα έλαβε τό όνομα και όλόκληρη ή περιοχή, Μετόχι, υπήρξε ό ίδιος ό Άγιος Σάββας. Ή μεταφορά τής πνευματικής έδρας, από τή Ζίτσα στό Πέκιο, συντελέσθηκε λόγω τών συχνών επιδρομών από τό Βορρά. Ό διάδοχος τουΰ Άγίου Σάββα, Άρσένιος Α΄ Σρέματς (1233-1263) ήταν αυτός πού μετέφερε τήν έδρα τής Σερβικής Όρθοδόξου Έκκλησίας από τή μονή τής Ζίτσης στό Πέκιο, μέσα στά όρια τουΰ Κοσσυφοπεδίου τό έτος 1253.

Ό ρόλος τής Σερβικής Έκκλησίας υπήρξε τεράστιος για τή διατήρηση τών παραδόσεων και τής έθνικής συνείδησης στό λαό και ιδιαίτερα τό κέντρο αυτής, τό Πατριαρχείο Πεκίου.(2) Για τούς Σέρβους τό Πατριαρχείο Πεκίου και ή περιοχή τουΰ Κοσσυφοπεδίου (Κόσοβο και Μετόχια) θεωρεϊται ώς ή κοιτίδα τουΰ σερβικού πολιτισμού.

Τό Κοσσυφοπέδιο είναι οί Θερμοπύλες τών Σέρβων. Ό πρίγκιπας Λάζαρος

(1371-1389) ήγεμόνας τῶν Σέρβων, ἐνῶ γνῶριζε ὅτι οἱ Ὄθωμανοί ἦταν πολυαριθμότεροι καί θά περνοῦσαν ἀπ' τό Κοσσυφοπέδιο, ἐν τούτοις δέν ἔσκυψε τό κεφάλι, στάθηκε καί πολέμησε γενναῖα τόν Ἰούνιο τοῦ 1389 ὑπέρ βωμῶν καί ἐστιῶν, γράφοντας τήν λαμπρότερη σελίδα τῆς Σερβικῆς ἱστορίας.(3) Στήν ἀρχή οἱ Σέρβοι πίστεψαν πῶς θά τά καταφέρουν, ἀφοῦ σκότωσαν ἀκόμη καί τόν σουλτάνο Μουράτ Α΄. Τελικά ὅμως οἱ Ὄθωμανοί, μ' ἐπικεφαλῆς τόν Βαγιαζίτ, κέρδισαν τή μάχη καί ὁ πρίγκιπας Λάζαρος ἔγινε σύμβολο γιά τούς Σέρβους διότι δέν πολέμησε μόνο ἡρωικά, ἀλλά μαρτύρησε μαζί μέ ὄλους τους αἰχμαλώτους. Ἄν καί νικητές οἱ Ὄθωμανοί, ἀποσύρθηκαν ἐξαντλημένοι. Ποτέ ἄλλοτε δέ θά συναντήσουν παρόμοιους μαχητές στήν ἱστορία τους.

Οἱ νεομάρτυρες τῶν Σέρβων ἔχουν ὡς ἀφετηρία τους τό ἔτος 1389, τή μάχη τοῦ Κοσσυφοπεδίου. Ἡ μάχη στό Κοσσυφοπέδιο (Kosovo Polje) εἶναι τό κεντρικό γεγονός τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας τῆς Σερβίας. Ἀπό τήν πλευρά τους οἱ Ὄθωμανοί μέ τή νίκη στό Κοσσυφοπέδιο ἰσχυροποίησαν τή θέση τους στά Βαλκάνια καί ἐτοιμάζονταν γιά τήν ἄλωση τῆς Πόλης. Ἔτσι ἀξιολόγησαν τή μάχη στό Κοσσυφοπέδιο οἱ Σέρβοι καί ἡ ἰδέα αὐτή ἐπέζησε στή συνείδηση τοῦ σερβικοῦ λαοῦ μέχρι σήμερα. Γιά ἕξη αἰῶνες τό γεγονός αὐτό ἀποτελέσσει πηγή ἔμπνευσης γιά τήν ἐπιβίωση, ἀναγέννηση καί τό μέλλον ἑνός ὀλόκληρου λαοῦ.

Οἱ Ἄλβανοί ἀπό τήν πλευρά τους ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ πρόγονοί τους, οἱ ἀρχαῖοι Ἰλλυριοί,(4) ζοῦσαν στήν περιοχή πολύ πρὶν ἀπό τίς σερβικές ἐπιδρομές τοῦ ἔκτου αἰῶνα. Ἐπίσης στήν πόλη τῆς Πρισρένης τό ἔτος 1878 ἔγινε ἡ σύσταση τοῦ “Ἀλβανικοῦ Συνδέσμου”(5) ὁ ὁποῖος ἔχει ἀναγάγει τό Κοσσυφοπέδιο σέ λίκνο τῆς ἀλβανικῆς ἐθνικῆς ἀναγέννησης.(6)

Ἡ ἀρχική ἐστία τῶν Σέρβων βρισκόταν βόρεια τοῦ ποταμοῦ Δούναβη. Στή Βαλκανική χερσόνησο ἐμφανίζονται τήν ἐποχή τοῦ αὐτοκράτορα Ἡρακλείου (610-641) καί μέχρι τόν 12ο αἰῶνα ἦταν ὑπήκοοι τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Κατά καιρούς, σημείωναν διάφορες ἐξεγέρσεις χωρίς ὅμως κάποιο ἀποτέλεσμα. Τό πρόβλημα ἦταν ὅτι συγκροτοῦνταν ἀπό ἀρκετά φύλα καί τό κάθε φύλο εἶχε τή δική του ἡγεσία. Τήν πολυδιάσπαση αὐτή κατάφερε νά ἐνώσει ὁ μέγας ζουπάνος Στέφανος Νεμάνια, τό ἔτος 1165, πού προΐστατο τῆς ἡγεμονίας τῆς “Ράσκας” (γνωστή μέ τήν Τουρκική ὀνομασία Σαντζάκ) ἡ ὁποία περιελάμβανε τίς πόλεις τῆς Πρισρένης, τῆς Πρίστινας τοῦ Πεκίου καί τοῦ Νόβι Πάζαρ πιθανή ἔδρα τοῦ κράτους του. Μάλιστα τόν Στέφανο Νεμάνια (1165-1196) ἀναγνώρισε τό 1168 ὁ Αὐτοκράτορας Μανουήλ Κομνηνός. Ὁ Στέφανος κατάφερε νά συνενώσει τούς Σέρβους ὑπό τήν ἐξουσία του, νά συγκροτήσει ἕνα ἐνιαῖο σερβικό κράτος καί νά

γίνει ο θεμελιωτής της πρώτης βασιλικής δυναστείας των Σέρβων. Ο ίδιος άφησε τό θρόνο στό δεύτερο γιό του Στέφανο τόν Πρωτοστεφή (1196-1227) καί τό έτος 1196 αποσύρθηκε στή μονή Στουντένιτσα άκολουθώντας τό μοναχισμό, είναι ο Άγιος Συμεών ο Μυροβλύτης. Ο τρίτος κατά σειρά γιός του, πρίγκιπας Ράτσκο, σέ ηλικία περίπου 17 έτων έφυγε για τό Άγιο Όρος όπου παρέμεινε για 16 χρόνια, είναι ο Άγιος Σάββας, ο πρώτος Αρχιεπίσκοπος Σερβίας τό έτος 1219.

Η σερβική κυριαρχία, πού άρχισε νά έμφανίζεται τήν έποχή του Στέφανου Νεμάνια, αύξηθηκε σημαντικά μέ τούς διαδόχους του(7) καί έφτασε στό απόγειό της τήν έποχή του Βασιλιά Ντοϋσαν (1331-1355). Στίς 28 Ιουλίου του 1330, οί Σέρβοι μέ Βασιλιά τόν Στέφανο Ντετσάνσκι καί τό γιό του Ντοϋσαν, νικούν τούς Βουλγάρους καί επέκτεινονται πρός όλες τίς κατευθύνσεις. Επί Ντοϋσαν, ή μεσαιωνική Σερβία πετυχαίνει τήν μεγαλύτερη επέκτασή της. Καταλαμβάνει τήν Ήπειρο, Άλβανία, Μακεδονία, Θεσσαλία καί φτάνει μέχρι τήν Πελοπόννησο καί στίς 16 Απριλίου 1346, στέφεται στά Σκόπια Αυτόκράτορας των Σέρβων καί Ρωμαίων. Τό ίδιο έτος ο Αρχιεπίσκοπος Σερβίας Ιωαννίκιος (1338-1346) ανακηρύχθηκε Πατριάρχης (1346-1354).(8)

Ο Ντοϋσαν πέθανε τό 1355 καί τό θρόνο καταλαμβάνει ο υιός του Ούρεσης πού βασίλευσε μέχρι τό 1371, αλλά δέν κατόρθωσε νά κρατήσει ένωμένες όλες αυτές τίς περιοχές καί τούς λαούς τους. Διεκδίκησαν τόν θρόνο, ο άδελφός του Στεφάνου Ντοϋσαν, Συμεών, πού ήταν ήγεμόνας της, σημερινής, Άλβανίας, αλλά καί πολλοί άλλοι Βοεβόδες. Ουσιαστικά ή αυτοκρατορία του Ντοϋσαν, διασπάσθηκε λίγο μετά τόν θάνατό του.

Τό 1371 έμφανίζονται στό προσκήνιο οί Όθωμανοί(9) καί μέ μεθοδικότητα βλέποντας ότι στά βόρεια της Βασιλεύουσας τά κράτη των Βουλγάρων καί των Σέρβων, προσπαθούν νά συνασπισθούν για νά τούς αντιμετώπισουν, καί θέλοντας νά κυριαρχήσουν στήν κεντρική βαλκανική, κατέκτησαν πρώτα αυτούς πρίν προσβάλλουν τήν Κωνσταντινούπολη. Έτσι, στίς 28 Ιουνίου 1389, γίνεται ή περίφημη μεγάλη μάχη του Κοσσυφοπεδίου ή όποία σφράγισε τή μοίρα της Βαλκανικής Χερσονήσου για τά έπόμενα πεντακόσια χρόνια. Για τούς Σέρβους είναι μία μεγάλη ήρωική ήττα. Στήν πραγματικότητα όμως δέν υπήρξε νικητής καί ή Σερβία δέν κατακτήθηκε από τούς Όθωμανούς, χρειάστηκε νά έρθει τό έτος 1459 καί ο Μωάμεθ Β΄ ο Πορθητής για νά τήν καταλάβει.

Όταν ή Σερβία βρέθηκε υπό τήν καταδυνάστευση των Όθωμανών ή Έκκλησία κατάφερε καί παρέμεινε ζωντανή. Έτσι, ή ιδέα ότι κάποια μέρα ή Σερβία θά ανασταινόταν έμεινε ζωντανή από τήν ύπαρξη καί μόνο της Έκκλησίας. Η ύπαρξη

τοῦ Πατριαρχείου Πεκίου ἐνέπνεε τὴν ἐλπίδα στό σερβικό λαό ὅτι θά διατηρηθεῖ, τουλάχιστο, ἡ συνοχή τῆς ὑπαρξης τῶν Σέρβων καί ἔτσι θεωροῦσαν δέν ἔχουν ναυαγήσει τά πάντα. Εἶναι ζήτημα ἂν οἱ Σέρβοι θά κατάφερναν νά διατηρήσουν τὴ θρησκευτική τους αὐτοσυνειδησία καί ἐθνική ταυτότητα ἀνά τούς αἰῶνες χωρίς τὴν ὑπαρξη τοῦ Πατριαρχείου Πεκίου. Τό Πατριαρχεῖο Πεκίου ἦταν ἄρρηκτα συνδεδεμένο μέ τό σερβικό λαό, καί γιὰ αὐτό, ὁ ὑποδουλωμένος ἀπό τούς Τούρκους σερβικός λαός κατάφερε νά διατηρηθεῖ καί νά ἐπιζήσει, ἐπειδὴ διατηρήθηκε καί ἐπέζησε τό ἴδιο τό Πατριαρχεῖο Πεκίου. Πρόκειται γιὰ ἱστορικό γεγονός τό ὁποῖο ἐξέφρασαν ἐπανειλημμένα πολλοί Σέρβοι καί ξένοι συγγραφεῖς καί ἱστοριογράφοι. Ἀκόμα καί κατά τά ἔτη 1459, ὅταν ἡ Σερβία ὑποδουλώθηκε πλήρως στούς Ὀθωμανούς καί ὁ Ἀρσένιος Β΄ (1455-1459) μετέφερε τόν Πατριαρχικό θρόνο στήν πόλη Σμεντέρεβο, ἕως καί τὴν περίοδο τοῦ Μακαρίου Σοκόλοβιτς (1557-1571) ὅπου ἔγινε ἡ ἀνασύσταση τοῦ Πατριαρχείου Πεκίου τό ἔτος 1557, ἡ ἀναφορά τῶν Σέρβων εἶναι τό Πατριαρχεῖο Πεκίου.

Τό ἔτος 1557, ὁ ἀξιωματοῦχος καί εὐνοούμενος τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, βεζίρης Μεχμέτ πασάς Σοκόλοβιτς κατόρθωσε νά ἀνακαινίσει τό Πατριαρχεῖο Πεκίου τοποθετώντας στόν Πατριαρχικό θρόνο τόν ἀδερφό του Μακάριο.(10) Οἱ σχέσεις τοῦ Μακαρίου καί τῶν διαδόχων του μέ τούς Ὀθωμανούς μέχρι καί τά τέλη τοῦ 16ου αἰῶνα, ἦσαν ἀγαθές. Αὐτό βοήθησε νά ἀποκατασταθεῖ ἡ τάξη καί νά ἐνισχυθεῖ ἡ ἐκκλησιαστική ζωή στή χώρα. Στά χρόνια αὐτά ὁ Πατριάρχης, σύμφωνα μέ τίς ὑποχρεώσεις καί τά δικαιώματα πού τοῦ ἀναγνώρισαν οἱ Ὀθωμανοί, πῆρε τὴ θέση πραγματικοῦ ἐθνάρχῃ ὅπως ἦταν καί ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης.(11) Οἱ Ὀθωμανοί θεωροῦσαν τὴν Σερβική Ἐκκλησία ὡς τόν μόνο ἀξιοσέβαστο καί ἀρμόδιο θεσμό ἀνάμεσα στούς χριστιανούς τῆς περιοχῆς καί ἔτσι ἡ Ἐκκλησία ἀπέκτησε ἀρκετά δικαιώματα καί εἶχε μεγάλη ἐπιρροή στήν καθημερινή ζωή τῶν πολιτῶν.(12)

Οἱ Ὀθωμανοί ἐπέτρεπαν στούς Σέρβους νά ἔχουν τὴ δική τους ἐκκλησιαστική τάξη πραγμάτων ὡς τὴ μοναδική μορφή τῆς ἐθνικῆς τους ζωῆς. Ὁ ἴδιος ὁ σουλτάνος καί οἱ Ὀθωμανοὶ ἄρχοντες χαρακτήριζαν τούς Σέρβους πιστούς ὡς “Sirf-milet”, δηλ. ὡς “Σερβικό ἔθνος”. Πολύ συχνά οἱ Ὀθωμανοὶ ταύτιζαν τὴ θρησκεία μέ τὴν ἐθνικότητα ἔτσι ὅταν μιλοῦσαν γιὰ τό Πατριαρχεῖο Πεκίου ἐννοοῦσαν τούς Σέρβους ἢ ἀλλιῶς τούς “Σερβορθόδοξους Χριστιανούς”.(13) Τό Πατριαρχεῖο Πεκίου ἔπαιζε καί τό ρόλο τοῦ πολιτικοῦ παράγοντα τῶν Σέρβων.(14) Ὁ Πατριάρχης Πεκίου ὀνόμαζαν “millet-basa” δηλ. “Ἐθνάρχῃ”.(15)

Οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς εἶχαν στά χέρια τους, τὴν περίοδο αὐτή, ὅλη τὴν τοπική

διοίκηση, έξαιρουμένων τῶν στρατιωτικῶν καί φορολογικῶν ὑποθέσεων. Οἱ Σέρβοι Πατριάρχες ἐμφανίζονταν ὄχι μόνο ὡς ἐπίσημοι ἐκπρόσωποι τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καί προστάτες τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλά καί ὡς προστάτες τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ. Ὅσο διακοῦσε τό Πατριαρχεῖο Πεκίου οἱ Σέρβοι ἔθεταν τόν ἑαυτό τους, κατά τά δύσκολα χρόνια, ὑπό τήν προστασία τῶν Πατριαρχῶν τους, οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζονταν πάντοτε καί ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ ἐνώπιον τῶν Ὀθωμανικῶν ἀρχῶν. Κατ' αὐτόν τόν τρόπο δημιουργήθηκαν στενοί δεσμοί ἀνάμεσα στόν Πατριάρχη καί τό λαό, τό δέ Πατριαρχεῖο Πεκίου στό Κοσσυφοπέδιο ἀποτελοῦσε τό καταφύγιο τῶν Σέρβων.(16)

Ἀπό αὐτά καί μόνο μποροῦμε νά συμπεράνουμε ὅτι τό Πατριαρχεῖο Πεκίου εἶχε καί μία ἐθνική ἀποστολή, νοητή στό πλαίσιο τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀφενός μὲν ὡς συνέπεια τῆς παλιᾶς βυζαντινῆς παράδοσης καί ἀφετέρου κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν νομικῶν ἐθίμων πού ἀναπτύχθηκαν ὑπό τήν Ὀθωμανική ἐξουσία, πάντως τότε δημιουργήθηκε καί ἕνα σύστημα εἰδικῆς δικαιοδοσίας τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, πού εἶχε τήν ἀπόλυτη ἐξουσία τόσο στά πνευματικά ὅσο καί στά πολιτικά θέματα, ἐντός τῶν ὁρίων τοῦ Πατριαρχείου. Ἔτσι, τό Πατριαρχεῖο Πεκίου εἶχε ὄχι μόνο ἐκκλησιαστική-πνευματικὴ ἐξουσία ἀλλά καί ἐθνικὸ χαρακτήρα.(17)

Στά τέλη τοῦ 16ου αἰώνα τά πράγματα ἄλλαξαν πρὸς τό χειρότερο γιὰ τό σερβικό λαό καί τήν Ἐκκλησία του. Ὁ Πατριάρχης Πεκίου, Ἰωάννης Καντούλης (1592-1613) τέθηκε ἐπικεφαλῆς κινήματος ἐναντίον τῶν Ὀθωμανῶν. Στὴ χώρα ξέσπασαν διάφορες ἐξεγέρσεις τῶν Σέρβων(18) οἱ ὁποῖες καταστάθηκαν μέ τὴ βία καί στά μέτρα ἀντιποίνων οἱ Ὀθωμανοὶ ἔκαψαν καί τά ἱερά λείψανα τοῦ Ἁγίου Σάββα στό ὕψωμα Βράτσαρ, τοῦ Βελιγραδίου τό ἔτος 1594.(19) Τόν Πατριάρχη Ἰωάννη, τόν ὁποῖο ἐκτέλεσαν οἱ Τοῦρκοι τό 1613, διαδέχθηκε ὁ Πατριάρχης Παῖσιος Γιάνιεβατς (1614-1648), ὁ ὁποῖος ἦταν μετριοπαθῆς καί δέν προκαλοῦσε προβλήματα στοὺς Ὀθωμανούς, ἀσχολοῦνταν, κυρίως, μέ τὴ λογοτεχνία, τὴν πνευματικὴ ζωὴ καί τὴν ὕλική βοήθεια ἀπὸ τὴ Ρωσία. Οἱ Ὀθωμανοὶ δέν ἐνόχλησαν τόν Πατριάρχη Παῖσιο, ὅμως, δολοφόνησαν τό διάδοχό του, Γαβριήλ Ράιτς (1648-1655) τόν ὁποῖο καί διαδέχτηκε ὁ Μάξιμος (1655-1674).

Τὴν ἐποχὴ τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου Γ΄ Τσαρνόγιεβιτς (1674-1690) οἱ Σέρβοι βοήθησαν τίς Αὐστριακὲς δυνάμεις, στόν πόλεμο κατὰ τόν Ὀθωμανῶν, νά εἰσβάλουν στά Σκόπια, τό ἔτος 1683, γι' αὐτό ὑπέστησαν φριχτὰ ἀντίποινα, τά ὁποῖα τοὺς ἀνάγκασαν νά μεταναστεύσουν. Τότε ἔγινε ἡ πασίγνωστη μεγάλη μετοίκηση τῶν Σέρβων, περίπου διακόσιες χιλιάδες, τό ἔτος 1690, ἀπὸ τά νότια

διαμερίσματα τῆς Σερβίας πρὸς τὰ βόρεια, στὴν ἀντίπερα ὄχθη τοῦ Δούναβη, ὅπου ἦταν Αὐστροουγγρικά ἐδάφη.(20) Ἐκεῖ τοὺς δέχθηκε ὁ Αὐστριακὸς αὐτοκράτορας Λεοπόλδος Α΄, δίνοντάς τους ὅλες τὶς ἐθνικὲς, πολιτιστικὲς καὶ θρησκευτικὲς ἐλευθερίες.(21) Τότε τὸ Σέρβο Πατριάρχην τὸν ὀνόμαζαν “Carut nationis” δηλ. ‘κεφαλή τοῦ ἔθνους’.(22) Ἀπὸ τότε καὶ μέχρι τὴν ὀριστικὴν κατάργησιν τοῦ Πατριαρχείου Πεκίου, τὸ ἔτος 1766,(23) ἐναλλάσσονταν στὸν πατριαρχικὸ θρόνον τοῦ Πεκίου Ἕλληνες καὶ Σέρβοι Πατριάρχες.

Τὴν περίοδο αὐτὴ, τέλη 17ου αἰῶνα, ἐμφανίστηκε τὸ πρόβλημα τοῦ Κοσσυφοπέδιου. Τότε ἔχουμε τὶς μεγάλες δημογραφικὲς ἀλλαγές πρὸς ὄφελος τῶν Ἀλβανῶν μετὰ τὶς ἀποτυχημένους ἐξεγέρσεις τῶν Σέρβων οἱ ὁποῖοι γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὰ ἀντίποινα τῶν Ὀθωμανῶν, ἐγκατέλειψαν τὸ Κοσσυφοπέδιο. Μὲ τὴν μετοίκηση τῶν Σέρβων ἄρχισε καὶ ἡ μετακίνηση τῶν ἐξισλαμισμένων Ἀλβανῶν πρὸς αὐτό. Οἱ Σέρβοι ἐγκατέλειψαν τὰ σπίτια τους καὶ οἱ Ἀλβανικοὶ πληθυσμοὶ ἐπωφελοῦνταν καταλαμβάνοντας μέρα μὲ τὴν μέρα τὴν περιοχὴ. Ἔτσι, ἀλλοιώθηκε σημαντικὰ ἡ ἐθνικὴ σύνθεση τοῦ Κοσσυφοπέδιου δημιουργώντας Ἀλβανικὴ πλειονότητα. Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, οἱ Ἀλβανοὶ κάτοικοι ἄρχισαν νὰ οἰκιοποιοῦνται τὴν περιοχὴ καὶ νὰ τὴν θεωροῦν δική τους. Ἔτσι, τὸ Κοσσυφοπέδιο ἀποτέλεσε τὸ σημεῖο τριβῆς μετὰ τῶν ὀρθοδόξων Σέρβων καὶ τῶν μουσουλμάνων Ἀλβανῶν.

Τὸ 1912, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου Βαλκανικοῦ πολέμου,(24) ὁ σερβικὸς στρατὸς μὲ ραγδαίαν προέλασιν ἀπελευθέρωσε τὸ Κοσσυφοπέδιο, τὸ ὁποῖο ἐπιδικάστηκε τελικὰ στὴ Σερβία, στίς 30 Μαΐου 1913, μὲ τὴν Συνθήκην τοῦ Λονδίνου. Κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Β΄ Παγκοσμίου πολέμου οἱ Ἰταλοὶ πού κατέλαβαν τὸ Κοσσυφοπέδιο ἔδωσαν στοὺς Ἀλβανούς, στίς 7 Αὐγούστου 1941, τὸ δικαίωμα στὴν ἐθνικότητα καὶ τὴν γλῶσσα. Ἔτσι, οἱ Σέρβοι ἐκτοπίστηκαν καὶ πάλι παίρνοντας τὸ δρόμον τῆς προσφυγιάς, ἐγκατέλειψαν τὰ σπίτια τους καὶ ἔφυγαν πρὸς τὴν κεντρικὴ Σερβία.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τὸ ἔτος 1945, τὸ κομμουνιστικὸ καθεστὼς τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀπαγόρευσε στοὺς Σέρβους πρόσφυγες νὰ ἐπιστρέψουν πίσω στὰ σπίτια τους στὸ Κοσσυφοπέδιο,(25) ἐφαρμόζοντας σχέδιον συρρίκνωσης τῆς Σερβικῆς κυριαρχίας ἐντὸς τῆς Γιουγκοσλαβίας, σὲ ὅλη τὴν ἔκτασίν της. Ἔτσι γιὰ πρώτη φορά στὴν ἱστορίαν οἱ Σέρβοι ἀποτέλεσαν μειονότητα στὴν περιοχὴ αὐτὴ. Μάλιστα στὸ Κοσσυφοπέδιο δόθηκε τὸν Ἰούνιον τοῦ 1945 καὶ ἕνα εἶδος διοικητικῆς αὐτονομίας μέσα στὰ ὅρια τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας. Μὲ τὸ νέο Σύνταγμα τοῦ 1974, τὸ Κοσσυφοπέδιο προήχθη σὲ Αὐτόνομη Ἐπαρχία(26) καὶ ἦταν σὲ ὅλα ἐκτός

τοῦ ὀνόματος Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία.(27) Ἔτσι, ἡ ἐξουσία ἦταν πλέον, σέ μεγάλο βαθμό, στά χέρια τῶν τοπικῶν Ἀλβανῶν κομμουνιστῶν καί καθιστοῦσε τή μακροπρόθεσμη συνύπαρξη μέ τούς Σέρβους προβληματική.(28)

Ἡ ἀνασύσταση τοῦ Πατριαρχείου Πεκίου ἔγινε τό ἔτος 1920 μέ Συνοδική Ἀπόφαση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό τήν 19η Μαρτίου 1919 καί ὀλοκληρώθηκε μέ τόν Πατριαρχικό καί Συνοδικό Τόμο πού ὑπέγραψε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Μελέτιος Δ΄ τό 1922.(29) Πρῶτος Πατριάρχης ἦταν ὁ Δημήτριος Παύλοβιτς, τό ἔτος 1920 (1905-1930).

Τό Πατριαρχεῖο Πεκίου συνέβαλλε καθοριστικά στήν ἐθνική ἀναγέννηση καί ἀφύπνιση τοῦ σερβικοῦ λαοῦ. Ἀρκετά χρόνια ἀργότερα ὁ προκαθήμενος τῆς Ἰσλαμικῆς κοινότητας στήν τέως Γιουγκοσλαβία, Σουλεϊμᾶν Κεμούρ, δήλωσε μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Σέρβου Πατριάρχη Γερμανοῦ, στίς 29 Μαΐου 1960, στό Πέκιο: "...Μᾶς εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ἀνακαινισμένη Σερβική Ἐκκλησία δέν ἀποτέλεσε μόνο θρησκευτική, ἀλλά κατά κάποιον τρόπο καί πολιτική ὀργάνωση τοῦ σερβικοῦ λαοῦ. Ἡ Σερβική Ἐκκλησία διαδραμάτισε, διά μέσου τῆς ἱστορίας, σπουδαῖο ρόλο στή συγκέντρωση τῶν Σέρβων πού ἦταν διασκορπισμένοι σέ διάφορες περιοχές. Ἀναλαμβάνοντας τό ρόλο τοῦ πολιτικοῦ ἐκπροσώπου, ἡ ἴδια ἦταν ἐνεργά στό πεδίο τῆς διαφύλαξης τῆς πνευματικῆς ἐνότητας τοῦ σερβικοῦ λαοῦ..."(30)

Τό Πέκιο εἶναι συνδεδεμένο μέ πάρα πολλές ἱστορικές μνημες τοῦ παρελθόντος τῶν Σέρβων. Μέ τό θεσμό τοῦ Πατριάρχη, μέ κρίσεις καί στέψεις Βασιλέων καί Αὐτοκρατόρων, μέ βασιλικούς γάμους, μέ ἐνθρονίσεις Πατριαρχῶν. Στήν ἐκκλησία τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, στό Πέκιο, ἀκόμη καί σήμερα ἐνθρονίζονται οἱ Πατριάρχες τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι καί στόν τίτλο τούς ἔχουν αὐτή τήν ἀνάμνηση: "Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Πεκίου, Μητροπολίτης Βελιγραδίου καί Καρλοβακίου καί Πατριάρχης τῶν Σέρβων". Στό Κοσσυφοπέδιο ἀναδείχθηκαν καί οἱ πρῶτοι ἐθνικοί Ἅγιοι τῶν Σέρβων, ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Μυροβλύτης καί ὁ Ἅγιος Σάββας. Ὁ πρῶτος ἦταν ὁ πολιτικός ἡγέτης τῶν Σέρβων καί ὁ δεύτερος, τῆς ἴδιας οἰκογένειας, ὁ πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς αὐτοκέφαλης Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας. Ἀπό τόν Στέφανο Νεμάνια ὡς τόν πρίγκιπα Στέφανο Στυλιάνοβιτς (16ος αἰώνας) ἀνακηρύχθηκαν 16 Ἅγιοι πολιτικοί ἡγέτες καί ἀπό τόν Ἅγιο Σάββα ὡς τόν Γαβριήλ Α΄ (ἀρχές 17ου αἰώνα) ἀναδείχθηκαν Ἅγιοι 17 Ἀρχιεπίσκοποι καί Πατριάρχες τῶν Σέρβων.(31)

Τό Κοσσυφοπέδιο εἶναι κατάσπαρτο ἀπό πλῆθος σερβικά θρησκευτικά πολιτισμικά

μνημεία μέ παγκόσμια ιστορική σημασία. Τά πιό σημαντικά εἶναι:(32) Τό Πατριαρχεῖο Πεκίου ἀπό τό ἔτος 1250 μέ τίς τρεῖς ἐκκλησίες τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καί τῆς Παναγίας Ὁδηγήτριας καί τό παρεκκλήσι τοῦ Ἁγίου Νικολάου.(33) Ἡ μονή Γκρατσάνιτσα τοῦ 1318 μέ τίς ὑπέροχες τοιχογραφίες τῶν βυζαντινῶν ζωγράφων Μιχαήλ Ἀστραπᾶ καί Εὐτύχιου ἀπό τό 1321, κτίτορας τῆς μονῆς εἶναι ὁ Βασιλιάς Μιλούτιν (1282-1321). Ἡ μονή Ντέτσани ἡ ὁποία ἀνεγέρθη μεταξύ τοῦ 1327-1335 καί βρίσκεται κοντά στό Πέτς, κτίτορας εἶναι ὁ Βασιλιάς Στέφανος Ντετσάνσκι καί ὁ γιός τοῦ Ντοῦσαν.(34)

Ἐπίσης μεγάλης ιστορικής σημασίας εἶναι καί δεκάδες ἄλλες μονές καί ἐκκλησίες ὅπως: Ἡ μονή τῶν Ἀρχαγγέλων τοῦ 1343-1352 κοντά στήν Πριζρένη μέ κτίτορα τό Βασιλιά Ντοῦσαν. Ἡ μονή καταστράφηκε τό ἔτος 1455 ὅταν οἱ Ὄθωμανοί κατέκτησαν τήν πόλη τῆς Πριζρένης καί τό 1615 ὁ Σινᾶν Πασάς χρησιμοποίησε τό ὑλικό της γιά νά χτίσει Τζαμί. Ἡ ἔρευνα τοῦ μοναστηριακοῦ συγκροτήματος ἔγινε τό 1927.

Ἡ μονή Μπάνισκα μέ τήν Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Στεφάνου κοντά στήν κωμόπολη Ζβέτσана τήν ὁποία ἔχτισε ὁ Βασιλιάς Μιλούτιν μεταξύ τῶν ἐτῶν 1312-1316. Τό μεγαλύτερο μέρος τῆς μονῆς καταστράφηκε ἀπό φωτιά τόν 15ο αἰώνα.(35)

Ἡ μονή Ντέβιτς μέ τήν Ἐκκλησία τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ἡ ὁποία χτίστηκε τό 1434 καί βρίσκεται κοντά στήν κωμόπολη Σίρμπιτσε (καταστράφηκε στά γεγονότα τοῦ 1999).

Στήν πόλη τῆς Πριζρένης βρίσκονται ἡ Ἐκκλησία τῆς Παναγίας Λιεβίσκι(36) (ἔχει ὑποστεῖ σοβαρές ζημιές καί κάηκε ἐσωτερικά τό 1999) τήν ὁποία ἔχτισε ὁ Βασιλιάς Μιλούτιν τό 1306 καί ἀγιογράφησε ὁ βυζαντινός Μιχαήλ Ἀστραπᾶς, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ 1331 (κάηκε ἐσωτερικά τό 1999) καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος (κάηκε τό 1999) ἡ ὁποία εἶναι ἀπό τήν περίοδο τοῦ Βασιλιᾶ Ντοῦσαν μεταξύ τῶν ἐτῶν 1331-1355.

Ἡ μονή τῆς Παναγίας Χβοστάνσκι, κοντά στό Πέκιο, γνωστή καί ὡς “Μικρή Στουντένιτσα” χτίστηκε τήν τρίτη δεκαετία τοῦ 13ου αἰώνα. Ἀρχικά ἐκεῖ ἦταν ἡ ἔδρα τῆς ἐπισκοπῆς Χβοστάνσκι ἡ ὁποία τό 1381 ἔγινε Μητρόπολη. Τελευταῖος Μητροπολίτης ἀναφέρεται ὁ Βίκτωρ τό ἔτος 1635. Ἡ μονή καταστράφηκε τήν περίοδο τῶν Ὄθωμανῶν καί ὅ,τι ἔχει ἀπομείνει ἐρευνήθηκε τό ἔτος 1930.

Ἡ μονή Μπουντισάβτσι ἡ ὁποία βρίσκεται κοντά στό Πέκιο καί ἡ παράδοση θέλει νά χτίστηκε ἡ ἀπό τόν Βασιλιά Μιλούτιν (1282-1321) ἡ ἀπό τήν ἀδερφή τοῦ

Στέφανου Ντετσάνσκι (1321-1331). Στά μέσα του 16ου αιώνα ή μονή έγκαταλείφθηκε και ή έκκλησία καταστράφηκε. Ο Πατριάρχης Μακάριος Σοκόλοβιτς (1557-1571) ανακαίνισε τή μονή τό έτος 1568.

Η Έκκλησία τής Βάγκανες ή όποία χτίστηκε τό 1354 και είναι αφιερωμένη στή Θεοτόκο βρίσκεται κοντά στήν κωμόπολη Νόβο Μπρντό.

Η Έκκλησία τών Είσοδίων τής Θεοτόκου στήν κωμόπολη Λίπλιαν, κοντά στήν Πρίστινα, χτίστηκε τό 1331. Η Έκκλησία καταστράφηκε από τούς Όθωμανούς και ανακαινίστηκε τόν 16ο αιώνα.

Η μονή Γκόριοτς πού βρίσκεται στήν περιοχή τής Μπέλα Στενά χτίστηκε τήν περίοδο του Βασιλιά Στέφανου Ντετσάνσκι μεταξύ τών έτων 1321-1331.

Η μονή τών Άγίων Κοσμᾶ και Δαμιανού τών Αναργύρων, στό Ζότσιτσε, κοντά στήν κωμόπολη Όράχοβατς (έχει ύποστει σοβαρές ζημιές από τό 1999). Οι πρώτες γραπτές αναφορές μιλοϋν ότι χτίστηκε τό έτος 1327 αλλά ή παράδοση θέλει νά είναι από τόν 12ο αιώνα.

Στό χωριό Κμέτοβτσε υπάρχουν τά απομεινάρια τής μονής και τής Έκκλησίας του Άγίου Δημητρίου πού χτίστηκαν τήν περίοδο του Βασιλιά Ντοϋσαν (1331-1355). Καταστράφηκαν κατά τή μάχη του Κοσσυφοπεδίου τό έτος 1389.

Η μονή Σοκόλιτσα ή όποία βρίσκεται στό χωριό Μπόλιετιν είναι του 14ου αιώνα.

Η μονή Οϋμποζατς ή όποία βρίσκεται κοντά στήν Κόσοβσκα Καμένιτσα χτίστηκε στις αρχές του 14ου αιώνα. Πιθανόν καταστράφηκε τό 1690 μετά τήν άποτυχημένη επανάσταση τών Σέρβων κατά τών Όθωμανών και τή μεγάλη αναγκαστική μετανάστευση τών Σέρβων στήν Αϋστρουγγαρία.

Αυτά είναι μερικά από τά πιο παλιά Όρθόδοξα Ιστορικά Μνημεία τής περιοχής του Κοσσυφοπεδίου. Στο βιβλίο "Memorandum o Kosovu i Metohiji", τό πιο έπίσημο δημοσίευμα τής Σερβικής Όρθοδόξου Έκκλησία για τό ζήτημα του Κοσσυφοπεδίου, αναφέρεται ένας πραγματικά άκρως έντυπωσιακός αριθμός χιλίων τριακοσίων (1300) μονών και έκκλησιών πού χτίστηκαν από τόν 12ο έως τόν 20ο αιώνα.(37)

Σήμερα τό Κοσσυφοπέδιο, άν και τυπικά έξακολουθει νά ανήκει στή Σερβία, βρίσκεται υπό τήν προστασία τών Ηνωμένων Έθνών. Είναι ένα άνοικτό τραϋμα πού αίμορραγει από τό 1999 και ή τύχη τών Σέρβων, πού έχουν παραμείνει ακόμα εκεί, άβέβαιη. Άν θά θέλαμε μέ μία φράση νά ποϋμε τί είναι τό ζήτημα του

Κοσσυφοπεδίου, θά μπορούσαμε νά ποῦμε ὅτι εἶναι ἡ σύγκρουση τοῦ ἱστορικοῦ δικαίου τῶν Σέρβων μέ τό ἐθνικό δίκαιο τῶν Ἀλβανῶν πού στηρίζεται στή σημερινή πληθυσμιακή τους ὑπεροχή στό νά διεκδικοῦν τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης. Πάντως θαυμαστό εἶναι καί τό πῶς ὁ Θεός ἐνεργεῖ μυστηριωδῶς στήν ἱστορία καί σήμερα παρ' ὅλα τά προβλήματα, τά ἐναπομείναντα μοναστήρια τοῦ Κοσσυφοπεδίου ζοῦν τό ἀπόγειο τῆς ἀκμῆς τους μέ νέους πού ἔρχονται ἀπό ὅλα τά μέρη τῆς Σερβίας γιά νά μονάσουν ἐκεῖ.

Κλείνοντας τή μικρή αὐτή ἀναφορά στό ζήτημα τοῦ Κοσσυφοπεδίου θά ἤθελα νά τελειώσω μέ ἕνα ἀπόσπασμα ἀπό τό “Μήνυμα τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας περί τοῦ Κοσσυφοπεδίου”, τῆς 25ης Μαΐου 2007: “...προσευχόμεθα εἰς τόν Θεόν, ὅπως εἰς πάντα τά ἔθνη καί πάσας τάς κοινότητας τοῦ Κοσόβου καί τῶν Μετοχίων χαρίσῃται ἱστορικήν καταλλαγήν, μέλλον εἰρηνικόν, ζωήν ἀντάξιαν ἀνθρώπου καί πᾶσαν εὐλογίαν.

...Κόσοβο καί Μετόχια εἶναι, ὑπό τήν πνευματικήν καί ἠθικήν ἐννοιαν, ἡ καρδιά τῆς Σερβίας καί ἡ ψυχή τοῦ σερβικοῦ λαοῦ...

... ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ποιεῖται ἐκκλησιν πρὸς τά Ἠνωμένα Ἔθνη καί πρὸς πάντα τά κράτη τοῦ κόσμου τά δυνάμενα νά ἐπηρεάζουν τάς ἐξελίξεις, ὅπως συνδράμουν ἀρωγὰ εἰς ἐξεύρεσιν τοιαύτης ἀκριβῶς λύσεως, – δικαίας καί εὐαποδέκτου δι' ὅλους, – λύσεως, ἡ ὁποία θά ἱκανοποιήσῃ καί τά νόμιμα συμφέροντα τῆ Σερβίας καί τά νόμιμα συμφέροντα τῆς ἀλβανικῆς ἐθνικῆς κοινότητος εἰς το Κοσσυφοπεδιον καί τά Μετόχια...”(38)

Γεώργιος Νεκτάριος Ἀθ. Λόης

Διδάκτωρ Θεολογίας – Ἱστορίας Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Βεβήλωση ναοῦ στο Κόσοβο ἀπό Ἀλβανούς

Παραπομπές

1. Σχετικά με την ιστορία της Σερβικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, βλ. Slijerčenić Djoko: *Istorija srpske pravoslavne crkve. III toma* (Ιστορία της Σερβικής Ορθοδόξου Εκκλησίας. III τόμοι), Beograd 1962. – Αθανάσιου Αγγελόπουλου: *Ο κόσμος της Ορθοδόξιας – Η Σερβική Ορθόδοξος Εκκλησία*, Θεσσαλονίκη 1984. – Ίωάννη Ταρνανίδη: *Ιστορία της Σερβικής Εκκλησίας*, Θεσσαλονίκη 1988.2. *Pravoslavljje – Aktuelnj znacaj Pećke Stavropigije* (Η επίκαιρη σημασία της σταυροπηγιακής μονής Πεκίου), τεύχος 486, Beograd 1987. & *Narodna Enciklopedija SHS* (Λαϊκή Έγκυκλοπαίδεια Σέρβων-Κροατών-Σλοβένων), tom. III, Zagreb 1928, σσ. 371- 379.3. Δεκαπέντε χιλιόμετρα βορειοδυτικά της πρωτεύουσας Πρίστινα βρίσκεται τό Γκαζιμεστάν όπου έγινε ή περίφημη “Μάχη του Κοσσυφοπεδίου” στις 28 Ιουνίου 1389. Στο Γκαζιμεστάν δεσπόζει τό μνημείο της μάχης, ύψους είκοσι πέντε μέτρων, χτισμένο μετά τόν Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Τώρα τό μνημείο βρίσκεται περικυκλωμένο από συρματοπλέγματα, στρατιώτες του NATO καί τεθωρακισμένα.

4. Έγκυκλοπαίδεια “2002”, τόμος 2ος, σ.35. & Έγκυκλοπαίδεια “Πάπυρος Larousse Britanika”, τόμος 5ος, σ. 51.

5. Στίς 10 Ιουνίου 1878, πραγματοποιήθηκε συνέλευση των άλβανών έθνικιστών ήγετων στην Πρισρένη του Κοσσυφοπεδίου, στην όποία παρέστησαν περισσότεροι από 300 άντιπρόσωποι, μέ στόχο την ίδρυση Άλβανικού Συνδέσμου, ό όποιος

πρῶτον θά ὀργάνωνε πολιτικά καί στρατιωτικά τήν ἀντίσταση στόν διαμελισμό τῶν ἀλβανικῶν ἐδαφῶν καί δεύτερον θά ζητοῦσε ἀπό τόν Σουλτάνο τήν ἐνοποίηση τῶν τεσσάρων βιλαετιῶν - Ἰωαννίνων, Μοναστηρίου, Σκόδρας καί Κοσσυφοπέδιου - σέ μία ἐνιαία πολιτική καί διοικητική μονάδα. Ἀπώτερος σκοπός ἦταν ἡ διεκδίκηση αὐτονομίας ἀπό τήν Ὄθωμανική Αὐτοκρατορία. Ἦταν ἡ πρώτη φορά πού οἱ Ὄθωμανοί ἐρχόταν ἀντιμέτωπη μέ ἐθνικιστικό κίνημα μουσουλμανικῆς προέλευσης. Miranda Vickers: Οἱ Ἄλβανοί, σσ. 57-58.

6. Εὐάγγελος Κωφός: Τό Κοσσυφοπέδιο καί ἡ Ἀλβανική ὀλοκλήρωση, Ἀθήνα 1998, σ. 27.

7. Οἱ διάδοχοί του Στέφανου Νεμάνια εἶναι: Στέφανος ὁ Πρωτοστεφής 1196-1227, Ράντοσλαβ 1227-1233, Βλάντισλαβ 1233-1243, Οὔρος Ἄ΄ 1243-1276, Ντραγκούτιν 1276-1282, Μιλούτιν 1282-1321, Στέφανος Ντετσάνσκι 1321-1331, Ντοῦσαν 1331-1355.

8. Ἀθ. Ἀγγελόπουλου: ὀ.π., σσ. 39-42. & Slijepčević Djoko: ὀ.π., σσ. 160-175.

9. Στίς 26 Σεπτεμβρίου 1371 οἱ Σέρβοι πολέμησαν τούς Ὄθωμανούς εἰσβολῆς στή μάχη τοῦ ποταμοῦ Μάριτσα (Ἔβρου), τοποθεσία πού βρίσκεται στή σημερινή Βουλγαρία, ὅπου καί ἠττήθηκαν, χάνοντας τή ζωή τούς τόσο ὁ Βασιλιάς Βουκάσιν ὅσο καί ὁ ἀδελφός του Δεσπότης Οὔγκλιεσα. Στό τέλος τοῦ ἴδιου χρόνου πέθανε καί ὁ Αὐτοκράτορας Οὔρεσης. - Ράντομιρ Πόποβιτς: Ἡ ἱστορία τῆς Σερβικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, Βελιγράδι 2006, σ. 49. & Pravoslavljje - šest stotina naših Vidovdana (Ἡ δική μας ἑξακοσιοστή Vidovdan), τεῦχος 966, Beograd 2007, σσ. 8-10.

10. Ρ. Πόποβιτς: ὀ.π., σσ. 65-67.

11. Ἰ. Ταρνανίδης: ὀ.π., σ. 86.

12. Kostić Lazo: Značaj Pećke Patrijaršije za Srbe (Ἡ σημασία τοῦ Πατριαρχείου Πεκίου γιά τούς Σέρβους), iz srpskog verskog života, Minhen 1961, σσ. 36-37.

13. Kostić L: ὀ.π., σ. 40.

14. Kostić L: ὀ.π., σ. 43.

15. Kostić L: ὀ.π., σ. 48.

16. Kostić L: ό.π., σ. 44.

17. Kostić L: ό.π., σσ. 44-45.

18. Τήν περίοδο αυτή έχουμε τρία σημαντικά κινήματα έναντίων τών Όθωμανών: Βανάτου 1594, Πεκίου 1594 καί Έρζεγοβίνης 1597. – Ρ. Πόποβιτς: ό.π., σσ. 69-70.

19. Ό Σινϊν πασάς έστειλε, τήν άνοιξη τοϋ 1594, ήμέρα τής Μεγάλης Παρασκευής, ένα μέρος τοϋ στρατοϋ του στην Ίερά Μονή Μιλέσεβο, όπου φυλάσσονταν επί τρεΐς αΐωνες τά ιερά λείψανα τοϋ Άγίου Σάββα. Οί Όθωμανοί – Τοϋρκοι στρατιώτες εισέβαλαν στή μονή, τήν όποία λεηλάτησαν καί πυρπόλησαν. Σκοτώνοντας τούς περισσότερους μοναχούς, πήραν μαζί τους τά λείψανα τοϋ Άγίου Σάββα καί τά έφεραν στό Βελιγράδι, στον Σινϊν πασά πού τά έκαψε στό ύψωμα Βράτσαρ τοϋ Βελιγραδίου, έπιθυμώντας κατ' αυτόν τόν τρόπο νά τρομοκρατήσει τό σερβικό λαό.

20. Τό έτος 1737, τήν περίοδο τοϋ Πατριάρχη Άρσένιου Δ' Γιοβάνοβιτς-Σακαμπέντα (1726-1737), μετά τό δεύτερο μεγάλο πόλεμο μεταξύ Αύστριακών καί Όθωμανών, έχουμε καί τή δεύτερη μεγάλη μετοίκηση τών Σέρβων.

21. Enciklopedija Pravoslavlja (Όρθόδοξη Έγκυκλοπαίδεια), Beograd 2002, σσ. 1478-1479.

22. Kostić L: ό.π., σ. 48.

23. Ό Σουλτάνος Μουσταφά Γ' (1757-1768) στις 11 Σεπτεμβρίου 1766 κατάργησε τό αυτόκέφαλό του Πατριαρχείου Πεκίου, οί έπαρχίες τοϋ όποίου από καιρό είχαν καταστεί έστίες άναταραχών καί κινήματων κατά τών Τούρκων. Έτσι, όλες οί έπαρχίες τοϋ καταργηθέντος Πατριαρχείου ύπήχθησαν στό Οίκουμενικό Πατριαρχείο. Άθ. Άγγελόπουλου: ό.π., σ. 52.

24. Ό Λέων Τρότσκι, ό όποιος ήταν πολεμικός ανταποκριτής τής Πράβντα στά Βαλκάνια, στον πόλεμο τοϋ 1912 έπισημαίνει: “Τά άλβανικά χωριά είναι πολύ ωραιότερα καί πλουσιότερα από τά σερβικά. Οί Σέρβοι, άκόμα καί οί πλουσιότεροι, δέν μποροϋν νά χτίζουν πολυτελή σπίτια σέ όσα χωριά ύπάρχουν Άλβανοί. Άν κάποιος Σέρβος άποκτήσει διώροφο σπίτι, δέν τό βάφει ώστε νά μή φαίνεται καλύτερο από τά άλβανικά.” Μ. Vickers: ό.π., σ. 93.

25. Μέ πολιτική άπόφαση – τήν όποία άποδέχτηκαν οί Σέρβοι κομμουνιστές – δέν έπιτράπηκε σέ 300.000 Σέρβους, πού είχαν εκδιωχτεί στή διάρκεια τοϋ πολέμου,

νά επιστρέψουν στο Κοσσυφοπέδιο ή να διεκδικήσουν τις περιουσίες τους. Αυτό ενίσχυε τους σερβικούς φόβους ότι, τουλάχιστον από δημογραφική άποψη, η περιοχή έβαινε ταχύτατα προς πλήρη άλβανοποίηση. - Ε. Κωφός: ό.π., σ. 33.

26. Τά άρθρα που άφοροϋν τήν Αϋτονομία του Κοσσυφοπεδίου στο Σύνταγμα, τής Σοσιαλιστικής Όμοσπονδιακής Δημοκρατίας τής Γιουγκοσλαβίας, του 1974, βλ. Ε. Κωφός: ό.π., σσ. 111-116.

27. Αντιπροσωπεϋόταν στή Γιουγκοσλαβική Προεδρία μαζί μέ τήν άλλη Αϋτόνομη Έπαρχία, βόρεια τής Σερβίας, τή Βοϊβοντίνα, όπως οι άλλες έξι Δημοκρατίες τής Γιουγκοσλαβίας, είχε δική του κυβέρνηση, κοινοβούλιο, δικαστήρια, έκπαίδευση και δικαίωμα veto στο Όμοσπονδιακό Κοινοβούλιο.

28. Ό αριθμός τών Σέρβων που έγκατέλειψαν τό Κοσσυφοπέδιο, στή δεκαετία του 1971-1981, έκτιμᾶται στίς 102.000, και στο διάστημα 1981 έως 1987 στίς τριάντα χιλιάδες. -(M. Vickers: ό.π., σ. 285). Τό έτος 1987 τά πράγματα πήραν νέες διαστάσεις μέ τήν άνοδο του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς στήν ήγεσία τής Σερβίας. Τό 1989 στον έορτασμό τής 600ης έπετείου τής μάχης του Κοσσυφοπεδίου ο Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς θά διακηρύξει ότι οι Σέρβοι οϋδέποτε θά έγκατέλειπαν τό “δικό τους” Κόσοβο και Μετόχια. Τό Σεπτέμβριο του έπόμενου χρόνου (1990), μέ τό νέο Σύνταγμα τής Σερβίας, τό προηγούμενο νομικό καθεστώς τής Αϋτόνομης Έπαρχίας του Κοσσυφοπεδίου καταργήθηκε και ή περιοχή ένσωματώθηκε πλήρως στή Δημοκρατία τής Σερβίας. (Ε. Κωφός: ό.π., σ. 36.) Στήν οϋσία έχουμε τήν επιστροφή στο καθεστώς πριν τό 1974. Τό ζήτημα όμως ήταν πόσοι Σέρβοι είχαν άπομείνει στήν περιοχή για να έξασφάλιζαν τήν άσφαλή παραμονή τής περιοχής στους κόλπους τής Σερβίας. Από εκεί και πέρα τά γεγονότα είναι λίγο πολύ γνωστά σε όλους, αίματηρές συγκρούσεις, έξαρση του έθνικισμού, ο βομβαρδισμός τής Σερβίας από τό NATO (25 Μαρτίου - 3 Ιουνίου 1999), και σήμερα κανείς δέν ξέρει τί θά προκύψει.

29. Έκκλησιαστική Αλήθεια, έτος MB, άρ.14, 9 Απριλίου 1922, σσ. 165-166. & Έκκλησιαστική Αλήθεια, έτος MB, άρ. 15, 16 Απριλίου 1922, σσ. 170-171.

30. Kostić L: ό.π., σ. 51.

31. Δημητρίου Γόνη: Σέρβοι και Κοσσυφοπέδιο, Περιοδικό “Ανάπλασις”, τ. 381.

32. Πλήρη περιγραφή τών ιστορικων σερβικων μνημείων βλ. Dragutin Jankovic: Put Pravoslavnih Manastira I Crkava Srbije i Crne Gore (Ό δρόμος τών

Ὁρθόδοξων Μονῶν καί Ἐκκλησιῶν στή Σερβία καί τό Μαυροβούνιο), Beograd 2003, σσ. 270-311.

33. Mijović Pavle: Pećka Patrijaršija (Τό Πατριαρχεῖο Πεκίου), Beograd 1968. & Petković Sreten: Pećka Patrijaršija (Τό Πατριαρχεῖο Πεκίου), Beograd 1982. & Ἀθανάσιου Ἀγγελόπουλου: Πεκίου Μονή, ΘΗΕ 10 (1967), σ. 254-255 & Mileusnić Slobodan: Srpski Manastiri (Σερβικά Μοναστήρια), Beograd 2004, σσ 209-222.

34. Mileusnić S., ὁ.π., σσ. 77-86.

35. Mileusnić S., ὁ.π., σσ. 22-26.

36. Mileusnić S., ὁ.π., σσ. 39-44.

37. Memorandum o Kosovu i Metohiji (Ἀπομνημονεύματα γιά τό Κόσοβο καί Μετόχια), Beograd 2003, σ. 11. & Bataković Dušan: Kosovo i Metohija u Srpsko-Arbanaškim odnosima (Τό Κόσοβο καί Μετόχια στίς Σέρβο-Ἀλβανικές σχέσεις), Beograd 2006, σ. 22.

38. http://www.spc.yu/Vesti-2007/06/sao_km/sao_km_g.pdf

Πηγή: antibaro.gr